

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРИНЧЕНКА
УНІВЕРСИТЕТСЬКИЙ КОЛЕДЖ

Циклова комісія з видавничої справи, культури та української філології

Проректор з науково-методичної
та навчальної роботи
О.Б.Жильцов
2015 р

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ОСНОВИ КНИГОЗНАВСТВА

галузь знань 0303 Журналістика та інформація

спеціальність 5.03030301 «Видавнича справа»

Київ
2015 рік

Робоча програма «Основи книгознавства» для студентів галузі знань 0303 Журналістика та інформація, спеціальності 5.03030301 «Видавнича справа»

«25» серпня 2015 року - ___ с.

Розробник: **Костюченко Валентина Петрівна** викладач циклової комісії з видавничої справи, культури та української філології Університетського коледжу Київського університету імені Бориса Грінченка

Робоча програма затверджена на засіданні циклової комісії з видавничої справи, культури та української філології
 Протокол № 1 від «25» серпня 2015 р.

Голова циклової комісії _____ *Грузд* О.В.Груздьева
 Розподіл годин звірено з робочим навчальним планом, структура типова

Заступник директора
 з навчальної роботи _____ *Дем'яненко* С.І. Дем'яненко

Заступник директора
 з навчально-методичної роботи _____ *Гейхман* З.Л. Гейхман

Схвалено Методичною радою Університетського коледжу Київського університету імені Бориса Грінченка

Протокол № 1 від «31» серпня 2015 року

“ ___ ” _____ 2015 року Голова Методичної ради _____ *Братко* М.В. Братко

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма навчання
Кількість кредитів – 2,5	Галузь знань 0303 Журналістика та інформація	Нормативна
	Спеціальність: 5.03030301 «Видавнича справа»	
Змістових модулів – 2		Рік підготовки
		2-й
		Семестр
Загальна кількість годин – 90		4-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2,9	Освітньо-кваліфікаційний рівень: «молодший спеціаліст»	Лекції
		20 год.
		Семінарські
		16 год.
		Індивідуальна робота
		10 год.
		Модульний контроль
		4 год.
		Самостійна робота
		40 год.
		Вид контролю: екзамен

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Курс „Основи книгознавства" має важливий методологічний характер і входить до циклу книгознавчих дисциплін у навчальному плані спеціальності „Видавнича справа і редагування". Як соціально-наукова методологія, „Основи книгознавства" дає можливість систематизувати різні за рівнем узагальнення і конкретності знання про книгу і через них виходить на практику.

Курс „Основи книгознавства" тісно пов'язаний з такими дисциплінами, як „Історія видавничої справи", „Загальна і спеціальна бібліографія", фаховими дисциплінами видавничого циклу. Воно є фундаментальною базою, яка забезпечує методологічну і теоретичну єдність книгознавчої підготовки кадрів для практичної діяльності у сфері видавничої справи.

Метою вивчення дисципліни є :

- засвоєння загальної теорії книги і книгознавчої методології;
- закріплення понятійно-термінологічного апарату книгознавства;
- оволодіння знаннями про логічні й історичні закономірності виникнення, розвитку і способи існування книги і книжкової справи;
- формування комплексу знань про історичний процес виникнення і розвитку науки про книгу і книжкову справу;
- оволодіння знаннями про категоріально-понятійний апарат книгознавства, його фундаментальну проблематику (об'єкт, предмет, структуру і склад книгознавчого знання, його основні методи);
- формування вмінь знаходити, систематизувати та професійно опрацьовувати спеціальну літературу з проблем книгознавства.

Навчальна дисципліна „Основи книгознавства" передбачає формування теоретичних знань, практичних вмінь та навичок.

Після опанування дисципліни студенти повинні знати:

- функції книги в житті суспільства;
- конкретно-історичні умови існування книги як об'єктивного явища соціальної дійсності, її роль та завдання;
- основні положення та завдання типології книги;

- особливості редакційно-видавничого процесу при підготовці книги до друку;
- організаційну структуру книгопоширення, а також форми й методи реклами і пропаганди книги.

В результаті вивчення курсу студенти мають оволодіти такими предметними компетенціями:

- знаходити, систематизувати та професійно опрацьовувати спеціальну літературу з проблем книгознавства;
- обґрунтовано аналізувати вивчений теоретичний матеріал, робити висновки, що базуються на опрацьованому матеріалі.

II. Тематичний план навчальної дисципліни

№	Назва теми	Кількість годин				
		індивідуальні	Лекції	Семинар	Самостійне опрацювання	Підсумковий контроль
Змістовий модуль 1						
Теорія і соціологія книги і книгознавства						
1.	Вступ. Мета, завдання, структура та джерелознавча база курсу.		2		3	
2.	Основні категорії книгознавчого знання. Структура і склад книгознавства.	2	2	2	3	
3.	Книга як важливий компонент загальнолюдської культури. Книга і книжкова справа.	2	2	2	6	
4.	Будова книги. Сучасна типологія видань.	2	2	2	5	
5.	Система книгознавчих методів.		2	2	3	
6.	Підсумковий контроль					2
	Всього:	6	10	8	20	2
Змістовий модуль 2						
З історії розвитку книги, світового та вітчизняного книгознавства						
7.	Основні етапи становлення та розвитку книги та книговидання		2	2	4	
8.	Книга як предмет бібліологічних досліджень. Основні етапи становлення і розвитку системи книгознавчого знання.	2	4	2	5	
9.	Формування вітчизняної бібліології. Книгознавчі аспекти в діяльності вчених України.	2	2	2	5	
10.	Сучасний стан книгознавчої теорії.		2	2	6	
11.	Підсумковий контроль					2
	Всього:	4	10	8	20	2
	Всього за курс	10	20	16	40	4

III. Програма навчальної дисципліни

IV семестр

Змістовий модуль 1

Теорія і соціологія книги і книгознавства

Тема 1: Вступ. Мета, завдання, структура та джерелознавча база курсу (2 год.)

Тема 2: Основні категорії книгознавчого знання. Структура і склад книгознавства (2 год.)

Тема 3: Вступ до книгознавства. Базові поняття та категорії курсу (2 год.)

Тема 4: Книга як важливий компонент загальнолюдської культури, її суспільно-історичне значення (2 год.)

Тема 5: Визначення основоположного поняття книгознавства – книга (2 год.)

Тема 6: Побудова книги. Сучасна типологія (2 год.)

Тема 7: Елементи книги як матеріальної конструкції, їх функції та призначення (2 год.)

Тема 8: Система книгознавчих методів (2 год.)

Тема 9: Методи книгознавчих досліджень (2 год.)

Модульна контрольна робота (2 год.)

Змістовий модуль 2

З історії розвитку книги, світового та вітчизняного книгознавства

Тема 10-11: Основні етапи розвитку книги та книговидання (4 год.)

Тема 12-13: Книга як предмет бібліологічних досліджень. Основні етапи розвитку книги (4 год.)

Тема 14: Основні етапи становлення і розвитку системи книгознавчого знання (2 год.)

Тема 15: Формування вітчизняної бібліології. Книгознавчі аспекти в діяльності вчених України (2 год.)

Тема 16: Основні етапи розвитку книгознавства (2 год.)

Тема 17: Сучасний стан книгознавчої теорії (2 год.)

**Тема 18: Діяльність українських організацій в області книгознавства
(2 год.)**

Модульна контрольна робота (2 год.)

IV. Плани семінарських занять

Змістовий модуль 1

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
Змістовний модуль 1 Теорія і соціологія книги і книгознавства		
1	Вступ до книгознавства. Базові поняття та категорії курсу	2
2	Визначення основоположного поняття книгознавства – книга	2
3	Елементи книги як матеріальної конструкції, їх функції та призначення	2
4	Методи книгознавчих досліджень	2
5	Основні етапи розвитку книги та книговидання	2
Змістовий модуль 2 З історії розвитку книги, світового та вітчизняного книгознавства		
6	Основні етапи становлення та розвитку системи книгознавчого знання	2
7	Основні етапи розвитку книгознавства	2
8	Діяльність українських організацій в області книгознавства	2
Разом		16

V. Завдання для самостійної роботи

Змістовий модуль I

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	Бали
Змістовий модуль 1			
Теорія і соціологія книги і книгознавства			
1	Система книгознавчого знання	3	5
2	Книга і книжкова справа	3	5
3	Визначення книги	6	5
4	Типологія книги	5	5
5	З історії писемності та книговидання	3	5
Змістовий модуль 2			
З історії розвитку книги, світового та вітчизняного книгознавства			
6	Розвиток світового книгознавства	4	5
7	Вітчизняне книгознавство XIX - I пол. XX ст.	5	5
8	Сучасний стан розвитку книгознавства	5	5
9	Книгознавча теорія в Україні на сучасному етапі	6	5
Разом		40	50

VI. Навчально-методична карта дисципліни «Основи книгознавства»

Тижні	Тема лекцій	Теми семінарських занять	Теми самостійних завдань	Індивідуальні	Підсумковий модуль-ний контроль
Змістовий модуль 1					
Теорія і соціологія книги і книгознавства					
I.	Вступ. Мета, завдання, структура та джерелознавча база курсу (2 год.)		3 год.		
II.	Основні категорії книгознавчого знання. Структура і склад книгознавства	Вступ до книгознавства. Базові поняття та категорії курсу	3 год.	2 год.	
III.	Книга як важливий компонент загальнолюдської культури. Книга і книжкова справа	Визначення основоположного поняття книгознавства - книга	6 год.	2 год.	
IV.	Будова книги. Сучасна типологія видань	Елементи книги як матеріальної конструкції, їх функції та призначення	5 год.	2 год.	
V.	Система книгознавчих методів	Методи книгознавчих досліджень	3 год.		
VI.					Підсумковий контроль
Змістовий модуль 2					
Українська видавнича справа XIX-XX століття					
VII.	Основні етапи становлення та розвитку книги і книгознавства	Основні етапи розвитку книги та книговидання	4 год.		
VIII.	Книга як предмет бібліографічних досліджень	Основні етапи становлення та розвитку системи книгознавчого знання	5 год.	2 год.	
IX.	Формування вітчизняної бібліології	Основні етапи розвитку книгознавства	5 год.	2 год.	
X.	Сучасний стан книгознавчої теорії	Діяльність українських організацій в області книгознавства	6 год.		
XI.					Підсумковий контроль

КАРТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТА

Змістовний модуль та теми курсу	Академічний контроль	Бали	Термін виконання (тижні)
---------------------------------	----------------------	------	--------------------------

Змістовий модуль 1

Теорія і соціологія книги і книгознавства

Тема № 1. Система книгознавчого знання (3 год.)	Індивідуальне заняття	5	XIX
Тема № 2. Книга і книжкова справа (3 год.)	Тестування	5	XX
Тема № 3. Визначення книги (6 год.)	Семінарське заняття	5	XXI
Тема № 4. Типологія книги (5 год.)	Індивідуальне заняття	5	XXII
Тема № 5. 3 історії писемності та книговидання (3 год.)	Модульний контроль	5	XXIII

Змістовний модуль II

3 історії розвитку книги, світового та вітчизняного книгознавства

Тема № 6. Розвиток світового книгознавства (4 год.)	Семінарське заняття	5	XXIV
Тема № 7. Вітчизняне книгознавство XIX - I пол. XX ст. (5 год.)	Тестування	5	XXV
Тема № 8. Сучасний стан розвитку книгознавства (5 год.)	Індивідуальне заняття	5	XXVI
Тема № 9. Книгознавча теорія в Україні на сучасному етапі (6 год.)	Модульний контроль	5	XXVII
Всього: 40 год	Разом: 45 балів		

**Орієнтовна тематика
реферативних досліджень з навчальної дисципліни «Основи
книгознавства»**

1. Основи книгознавства як методологія науки про книгу.
2. Фундаментальна проблематика основ книгознавства.
3. Об'єкт і предмет книгознавства.
4. Зв'язок книгознавства з суміжними дисциплінами.
5. Система книговидавничого знання.
6. Система бібліополістики.
 1. Система бібліотекознавства.
 2. Система бібліографознавства.
 3. Структура і склад книгознавства.
 4. Книга і поняття інформації (соціальної, семантичної, семіотичної, матеріально-предметної).
 5. Книга як явище духовної та матеріальної культур.
 6. Функції та специфічні особливості книги.
 7. Книга як важливий компонент загальнолюдської культури, її суспільно-історичне значення.
 8. Роль книги у житті суспільства.
 9. Книга в системі понять „текст“, „контекст“, „твір“.
 10. Форми способу соціальної комунікації (міжособистісна, групова, масова) і книга.
 11. Книга у книжковій справі. Зміст книгознавчої категорії «книга».
 12. Книжкова справа як система.
 13. Книга в системі засобів масової комунікації.
 14. Основні елементи книги як матеріальної конструкції.
 15. Змістова частина побудови книги.
 16. Сучасна типологія видань.
 17. Система книгознавчих методів.
 18. Співвідношення теорії і методу у книгознавстві.
 19. Суть та значення функціональної концепції книгознавства.

20. Давні центри виникнення писемності та книги.
21. Книга у добу Середньовіччя.
22. Суть та значення винаходу Й. Гутенберга.
23. Особливості тематики та матеріальної конструкції книги у XVII – XVIII ст.
24. Технічний процес XIX - XX ст., його вплив на матеріальну конструкцію книги.
25. Розвиток книгодрукування в Україні.
26. Книгознавчі погляди М.Деніса та В.Анастасевича.
27. Книгознавча спадщина В.Сопікова.
28. Книгознавча спадщина М.Лісовського.
29. Принципова схема науки про книгу, розроблена М.Лісовським.
30. Книгознавча спадщина М.Рубакіна.
31. Книгознавча спадщина М.Куфаєва.
32. Книгознавча спадщина О. Фоміна.
33. Книгознавча спадщина О.Ловягіна.

VIII. СИСТЕМА ПОТОЧНОГО І ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ

У процесі оцінювання навчальних досягнень студентів застосовуються такі методи:

- **Методи усного контролю:** індивідуальне опитування, фронтальне опитування, співбесіда, екзамен.
- **Методи письмового контролю:** модульне письмове тестування; підсумкове письмове тестування, звіт, реферат, есе.
- **Комп'ютерного контролю:** тестові програми.
- **Методи самоконтролю:** уміння самостійно оцінювати свої знання, самоаналіз.

Порядок переведення рейтингових показників успішності у європейські оцінки ECTS

Підсумкова кількість балів (max – 100)	Оцінка за 4-бальною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS
1 – 34	«незадовільно» (з обов'язковим повторним курсом)	F
35 – 59	«незадовільно» (з можливістю повторного складання)	FX
60 – 74	«задовільно»	ED
75 – 89	«добре»	CB
90 – 100	«відмінно»	A

Загальні критерії оцінювання успішності студентів, які отримали за 4-бальною шкалою оцінки «відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно», подано у таблиці.

Розрахунок балів із предмету

Вид роботи	Максимальна кількість балів за один вид роботи	Обов'язкова кількість за курс	Максимальна кількість балів за всі види роботи
1. Відвідування лекцій	1	10	10
2. Відвідування семінарів	1	8	8
3. Робота на семінарському	10	3	30
4. Виконання реферативних завдань	15	2	30
5. Підсумковий контроль	25	2	50
6. Виконання завдання для самостійної роботи	5	9	45
Всього балів за семестр	173		
Коефіцієнт	2.88		

Вид контролю — екзамен

Кількість балів за роботу під час виконання самостійної та індивідуальної навчально-дослідної роботи залежить від дотримання таких вимог:

- своєчасність виконання навчальних завдань;
- повний обсяг їх виконання; якість виконання навчальних завдань;
- відповідність поставленій комунікативній меті;
- оформлення висловлювання згідно вивчених граматичних правил;
- самостійність виконання; творчий підхід у виконанні завдань;
- ініціативність у навчальній діяльності.

IX. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

I. Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності

1. За джерелом інформації:

Словесні: лекція (традиційна, проблемна, вступна, оглядова) із застосуванням комп'ютерних інформаційних технологій (PowerPoint – Презентація), семінарське заняття, пояснення, розповідь, бесіда.

Наочні: спостереження, ілюстрація, демонстрація.

Практичні: тести.

2. За логікою передачі і сприймання навчальної інформації: індуктивні, дедуктивні, аналітичні, синтетичні.

3. За ступенем самостійності мислення: репродуктивні, пошукові, дослідницькі.

4. За ступенем керування навчальною діяльністю: під керівництвом викладача; самостійна робота студентів: з книгою; виконання індивідуальних навчальних проектів.

II. Методи стимулювання інтересу до навчання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності:

1. Навчальні дискусії.

2. Створення ситуації пізнавальної новизни.

3. Створення ситуацій зацікавленості (метод цікавих аналогій тощо).

X. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КУРСУ

- ✓ Опорні конспекти лекцій.
- ✓ Навчальні посібники.
- ✓ Робоча навчальна програма.

ХІ. Список рекомендованої літератури

1. Баренбаум И.Е. Основы книговедения. - Л., 1988.
2. Баренбаум И.Е., Барсук А.И. К вопросу о методах книговедения // Книга: Исследования и материалы. Вып. 29. - с. 20-45.
3. Беловицкая А.А. Общее книговедение: Учебное пособие. - М.: Книга, 1987. – 55 с.
4. Беловицкая А.А. Основные этапы развития книговедения: Учебное пособие. - М.: Книга, 1987. – 255 с.
5. Видавнича справа та редагування в Україні : статті і джерела (XIX - перша третина XX ст.) : Навч. посібник / За ред. Н.Зелінської. - Львів : Світ, 2003. – 612 с.
6. Гречишин А.А. Книговедение и теория книжной торговли // Совр. проблемы книговедения, книжной торговли и пропаганды книги: Сб. научных работ. Вып 1. — С. 49-84.
7. Гуттенберг - человек, обогативший мир // Все для учителя. - 2002. - №7. - С. 89-91.
8. Давидова Л. Історія книги // Шкільна бібліотека. - 2003. - №10. - С. 79.
9. Мельников М.Б. Книговедение, книга и средства массовой коммуникации (проблема соотношения) // Книга. Исследования и материалы. Вып. 57. -С.17-38.
10. Ільганова В., Ковальчук Г. Бібліотекознавство: теорія, історія, організація діяльності бібліотек // Шкільна бібліотека. — 2003. - №9. – С. 14-147.
11. Иофоре А.М. Введение в книговедение. -М., 1984.
12. Иофоре А.М., Сбитнева А.А. Книговедение и история книги. — М., 1989.
13. История книги / Под ред. Говорова А.А., Куприяновой Т.Г. — М.: Светоч, 2001. - 400с.
14. Книга: Енциклопедія. - М.-Большая российская Енциклопедія, 1999. – 846 с.
15. Книговедение: Енциклопедический словарь. - М.:Сов. энциклопедия, 1986.

16. Ковальчук Р. Видавнича діяльність Українського наукового інституту книгознавства // Бібліотечний вісник. - 1997. - №6. – С. 28 - 32.
17. Ковальчук Г. Журнал УШКу „Бібліотечні вісті" // Бібліотечний вісник. - 1997. - №2. – С. 26 - 29.
18. Ковальчук Г. Основні напрямки діяльності УНІКу // Бібліотечний вісник. - 1996. - №3. – С. 19-23.
19. Корнейчик І.І. Історія української бібліографії. - Львів, 1991.
20. Королевич Н.Ф. Українські бібліографи ХХ ст. - К.: Книжкова Палата України, 1988.
21. Маслов С Шляхи розвитку науки про книгу // Бібліотечний вісник. — 1997. - №4. - С. 34 - 37.
22. Немировский Е. И. Что такое книговедение ? — М., - 1987.
23. Рудь М. П. Проблеми книгознавства в працях вчених України // Теорія та історія книги в Україні. - К.: Наукова думка, 1988. - с. 5 - 29.
24. Тимошик М. С. Історія видавничої справи: Підручник. — К.: Наша культура і наука, 2003. – 496 с.
25. Типология изданий. — М.: Кн. Палата, 1990.
26. Функе К. Книговедение. - М.: Высшая школа, 1982.
27. Швецьова-Водка Г.М. Вступ до бібліографознавства: Навчальний посібник. - К.: Кондор, 2004. - 216 с.
28. Якимович Ю. Мир печаті: Популярний ілюстрований словарь-справочник. - М.: Дограв, 2001. - 296 с.

XI. Очікуваний результат

У результаті вивчення навчальної дисципліни студенти зможуть **володіти** знаннями про:

- основні категорії книгознавчого знання;
- структуру та склад книгознавства;
- структуру і склад книгознавства;
- книгу і книжкову справу;
- будову книги. Сучасну типологію видань;
- систему книгознавчих термінів;
- основні етапи становлення та розвитку книги та книговидання;
- формування вітчизняної бібліології; сучасний стан книгознавчої теорії.

Аналізувати:

- завдання, зміст матеріалу тексту, суспільно-політичні передумови та історичні витоки попередників сучасних видань у світі та в Україні;

- обставини побутування випущених у різні історичні епохи знакових за змістом і оформлення видань, їх вплив не лише на окремих особистостей, й на суспільні процеси, що відбувалися у конкретну історичну епоху;

Розпізнавати:

- об'єкт і предмет «Основи книгознавства»;

- основні віхи та особливості діяльності визначних редакторів, друкарів, видавців;

- проблемно-тематичний репертуар книговидання, що найбільше був витребуваний серед читачів у різні історичні епохи.

Добирати:

- літературу та додаткову інформацію відповідно до теми;

- досвід кращих попередників фаху в структуруванні та редагуванні сучасних видань;

- поняття та терміни з історії видавничої справи для майбутньої професійної діяльності;

- найцікавіші, пізнавальні, повчальні факти з історії видавничої справи;

- самостійно й доцільно необхідні видання в бібліотечних та електронних базах даних;

- узагальнювати, оприлюднювати в своїй діяльності найцікавіші, навчальні факти з історії видавничої справи.

Встановлювати:

- причинно-наслідкові зв'язки, факти, ідеї, результати досліджень у логічній послідовності;
- тенденції подальшого розвитку даного питання;
- доказовість висновків, пропозицій щодо розв'язання проблеми, визначення перспектив дослідження.